

Сите сме

деца на овој свет:

Како со учениците да се разговара за бегалската криза

DBRODOŠLI!
أهلاً وسهلاً بكم!
WELCOME!

Сите сме

деца на овој свет:

Како со учениците да се разговара за бегалската криза

Драги наставници и наставнички,

Пред вас е публикацијата „Сите сме деца на овој свет: како со учениците да се разговара за бегалската криза“.

Оваа публикација е обид да придонесеме кон разбирањето на тешката состојбата на илјадниците луѓе кои секој ден минуваат низ Македонија, блиску до нас и нашето секојдневно живеење. На многу начини тие се нашето лице и наличје.

Пред неколку месеци или година не можевме ниту да претпоставуваме дека хуманитарна криза од овој вид ќе се случи и кај нас, дека толку голем број луѓе и деца ќе бидат загрозени и со потреба за помош. Од тивкото и незабележително поминување на бегалците низ Македонија под закрила на ноќта, преку одењето со часови поред пругите, до големите бегалски кампови на граничните премини, нивната состојба не се подобрува.

Хуманитарната помош е прва и најважна работа која во вакви ситуации треба да се направи. Меѓутоа, истовремено потребно е и да се разговара за тоа што се случува.

Голем број организации, граѓани и граѓанки се вклучија во разни видови хуманитарна помош, покажувајќи дека не сме заборавиле што е солидарност. Но, за жал, глобално, бегалците се повеќе почнуваат да се доживуваат како закана, а ксенофобијата забрзано расне. Се зголемува стравот од тероризам, менувањето на демографската слика, грижата за одземање на работните места, влијанието врз домашната култура итн.

Потребно е постојано да развиваме емпатија. На прашањето „зошто да им помагаме токму на бегалците кога има толку многу граѓани на Македонија на кои им треба помош?“ треба да потсетуваме дека мултикултуралноста и солидарноста не би смееле да имаат граници. Да учиме и поттикнуваме прифаќање, соработка и разбирање. Младите и децата да ги вклучуваме и со нив да разговараме за светот во кој живееме, за корените на проблемите, за недовербата и стравовите, од каде тие доаѓаат и како да се справуваат со нив.

Прирачникот е превод од хрватски јазик, во одредени делови прилагоден е за македонските читатели. Сметавме дека ќе биде корисен и применлив и во Р. Македонија поради сличноста на општествените контексти на двете земји, како и поради самата проблематика која е универзална. Им се благодаруваче на колегите и пријателите од Хрватска што ни ги отстапија правата за објавување. Добрите практики од други земји/места сакаме да ги поддржиме, да ни служат како инспирација за понатамошно работење, а во овој случај и како поттик да го дополнуваме прирачникот со македонски искуства.

Со текот на времето луѓето се навикнуваат на лошите нешта, се прифаќа дефетизмот, „ништо не можеме да направиме“, „работите се такви какви што се“ итн. Ајде да се потсетуваме дека секогаш можеме да направиме повеќе, а често се доволни и мали нешта.

Ана Битољану

за тимот на Мировно образование на Првата детска амбасада во светот Меѓаши

декември 2015 година

D♥**BRODOŠLI!**
أهلاً وسهلاً بكم!
WELCOME!

Наслов: Сите ние сме деца на овој свет: како со учениците да се разговара за бегалската криза

Издавач: Прва детска амбасада во светот „Меѓаши“

За издавачот: м-р Драги Змијанац, извршен директор и основач

Автори: Форум за слобода на воспитувањето

Графичко обликување: Форум за слобода на воспитувањето

Превод: Сашо Н. Алушевски

Лектура: Марина Гечевска Василевска

ЦИП - Каталогизација во публикација, Национална и универзитетска библиотека „Св. Климент Охридски“ - Скопје

ISBN: 978-608-4603-06-1

Скопје 2015

Оваа публикација е волонтерски изработена и графички обликувана од вработените во Форумот за слобода на воспитувањето. Предлозите на наставните единици содржани во оваа публикација се направени со добра намера и понудени на наставниците како поттик. Ги повикуваме наставниците, секоја предложена наставна единица да ја приспособат на возраста и на конкретното одделение, почитувајќи ги педагошките, методските и дидактичките стандарди.

Форумот за слобода на воспитувањето не е одговорен за можните последици кои можат да настанат од нестручно спроведување на овие наставни единици.

Оваа публикација е наменета исклучиво за непрофитни и образовни цели.

Форумот за слобода на воспитувањето не полага никакво право на фотографиите и на останатите визуелни материјали, користени во оваа публикација.

Фотографиите кои се искористени во оваа публикација се преземени од страниците на УНИЦЕФ и УНХЦР.

Сопственикот на овој примерок може да го користи секој негов дел во непрофитни образовни цели. Ниту еден дел од оваа публикација не смее да се дигитализира, адаптира, преведува или да се вклучува во нови компилации, без претходна писмена согласност од Форумот за слобода на воспитувањето.

ВОВЕД

Во бегалската и хуманитарна криза во која се наоѓа нашата земја и дел од Европа, се прашуваме на кој начин децата и младите доживуваат и следат сè што се случува околу нив.

Децата и младите веројатно не гледаат толку вести како возрасните, но тие и тоа како следат што возрасните прават и зборуваат. Креираат свое мислење, имаат чувства, а веројатно и стравови. Бегалската криза секако е тема која влијае врз децата и младите, а веројатно е и тема на нивните меѓусебни разговори.

Кои се вашите искуства како наставници или стручни соработници? Сметате ли дека е потребно за овие теми да се зборува во училиштата, заедниците во кои дневно престојуваат сите деца? Како да се отвори разговор за бегалската криза со учениците? Помогнете ни заедно да ги најдеме одговорите! Еве некои насоки од УНИЦЕФ и други организации кои се грижат и работат со деца и млади, а ние Ве повикуваме да ги поделите Вашите искуства со нас:

- Секој оваа ситуација ја доживува на свој начин и затоа не треба да се обесхрабрува ниту да избегнува разговор за своите чувства;
- Како возрасни и на некој начин, модели на однесување на децата, важно е да бидеме свесни дека и ние имаме свои реакции и чувства кои не можеме да ги скриеме и кои е добро да ги освестиме;
- Со децата и младите добро е да се разговара за оваа тема, ако тие тоа го сакаат и не треба да се наметнува, ако тие од некоја причина не се спремни и отворени за разговор;

- Секако треба да ги сослушаме и да им дадеме до знаење дека наставникот/наставничката се тука да со него/неа може да разговара за тоа;
- Сите информации кои ќе бидат претставени на децата и младите треба да се вистинити и потребно е да се избегнуваат какви и да се претпоставки, нагаѓања или да се изнесуваат предрасуди. Наставниците треба да побараат информации за нештата за кои немаат доволно информации и/или знаење. Никако не се препорачува да се предизвикува паника или да се делат информации кои не се проверени, а за сè треба секогаш да се водиме според најдобриот интерес за детето.
- Децата и младите треба да ги запознаеме со сите начини на помош со кои се помага на луѓе во неволја, да им се претстават хуманитарни акции, како и сите други начини на кои се искажува солидарност. Ако учениците пројават желба и самите да им помагаат на другите, наставниците треба да разговараат со учениците за заедно да најдат соодветен начин да се вклучат, да дадат свој придонес и да се солидаризираат со луѓето во неволја. Ова, меѓу другото е можност за развој на емпатија, иницијатива, хуманост и многу други вредности кои сакаме да ги поддржиме кај децата.

Се надеваме дека некои идеи на следните страници ќе Ви користат во реализирање на настава на оваа тема!

Цел на следните наставни единици е да се развијат знаења, вештини и вредности кај учениците во областа на разбирање на барателите на азил и мигрантите.

По спроведувањето на следните наставни единици учениците ќе се оспособат за:

Знаења

- Разбирање на тешките услови и предизвици во кои децата и возрасните бегалци живеат и како ги поднесуваат;
- Сфаќање на основните човечки потреби;
- Запознавање со клучните документи кои се занимаваат со заштита на човековите права.

Вештини

- Препознавање и извлекување суштествени факти од пишан текст;
- Можност за разбирање и сочувствување со ситуацијата на децата бегалци;
- Развивање на критичко мислење;
- Покажување вештини на креативно пишување и изразување.

Вредности

- Меѓусебно почитување и почитување на различноста;
- Прифаќање на животен стил различен од нашиот;
- Пронаоѓање на решенија за проблеми кои не би понижувале ниту повредувале (оштетувале) други;
- Реалистично сфаќање на основните човекови потреби.

1. ШТО МУ ТРЕБА НА СЕКОЕ ДЕТЕ?

Возраст: 7-11 години

Цел: да се запознаат учениците со разликување на поимите како што се желби и потреби, со посебен акцент на бегалците, кои често се без она што би им овозможило задоволување на основните животни потреби; да се сензибилизираат учениците за потребите на другите.

Резултати: разликуваат поими како што се желби и потреби, ги дефинираат и ги определуваат своите потреби и своите желби, ги опишуваат основните животни потреби кои се загорзени кај бегалците.

Траење: еден училишен час.

Потребни материјали:

- Работниот лист во прилогот
- Весници
- Листови А3

Видеоприлог од УНИЦЕФ - <https://youtu.be/YS791D17jn8>

Напомена: наведената репортажа има превод само на хрватски јазик, кој е може да се вклучи при пуштањето на клипот на ЈуТјуб, со притискање на „СС“.

Тек на наставната единица:

На почетокот поставете им ја следната задача на учениците: Нека кренат рака тие кои пред роденден или Нова година составувале листи на подароци кои би сакале да ги добијат. Веројатно сите ученици ќе кренат рака. Некои од нив нека Ви набројат што имале напишано на тие листи. Прашајте ги сите што мислат, дали наведените нешта се желби или потреби?

Во форма на мини предавање дефинирајте им ја на учениците разликата меѓу желбите и потребите.

Потреба е нешто што ни е нужно за живот, како што се храна, вода, место за живеење, облека, образование, чувство на сигурност, на љубов и слично.

Желба е нешто што би сакале да го имаме, но не ни е нужно за да преживееме. На пример, тоа може да се колачи, сокови, играчки, телефони, компјутерски игри и слично.

На пример: Потребата за храна и вода е основна човекова потреба, додека на пример, чоколадото не е, тоа е желба.

По дефинирањето на основните поими, поделете ги учениците во групи и во прилог поделете им го работниот лист и различни весници (доколку немате весници користете го предлог работниот лист). Дајте им задача на учениците од весниците или од работниот лист да ги исечат сите оние сликички кои можат да се категоризираат во една од двете колони (потреби или желби).

Отако ќе завршат, нека ги претстават своите готови работни листови. Побарајте да образложат зошто некои нешта ги ставиле како потреби, а некои како желби. Дали им било полесно да најдат слики кои претставуваат потреби или желби?

Замолете ги учениците да состават индивидуални листи на сопствените желби и потреби. Потоа покажете им го видео прилогот на УНИЦЕФ (трае две и пол минути) за сириското девојче-бегалец (<https://youtu.be/YS791D17jn8>).

Откако ќе го изгледаат видеото, поделете ги во групи во кои треба да состават листа за потребите и за желбите на бегалците, кои можат да ги идентификуваат во филмот. Откако ќе ја состават листата, нека ја споредат со листата на сопствените потреби и желби. Разговарајте за тоа има ли некоја разлика во тоа што сакаат тие, а што децата во филмот?

За крај замолете го/ја секој ученик/ученичка да ја дополни следната реченица:

Тоа што ми треба е _____, а тоа што посакувам е _____.

РАБОТЕН ЛИСТ

ЖЕЛБИ	ПОТРЕБИ

РАБОТЕН ЛИСТ

# 	# 	#
# 	# 	#
# 	# 	#

Канцеларијата на високиот комесар на Обединетите нации за бегалци (кратенка на англиски UNHCR) е меѓународна организација која е основана од Генералното собрание на Обединетите нации на 14 декември 1950 година. Делувањето на агенцијата се темели врз мандатот за управување и координирање на меѓународни операции за заштита на бегалците и за решавање на бегалските прашања во целиот свет.

Поттикнете ги учениците, користејќи Интернет, да се запознаат со работата на оваа организација и со начините како таа им помага на бегалците.

2. КАКО ЖИВЕАТ ДЕЦАТА БЕГАЛЦИ?

Возраст: 9-11 години

Цел: да се запознаат учениците со разликувањето на поимите „бегалец“, „мигрант“ и „бегалски камп“.

Резултати: разликуваат поими како што се мигрант, имигрант и бегалец, развиваат емпатија, развиваат комуникациски вештини.

Траење: еден училишен час.

Материјали:

- Работни листови (дефиниции) и прашања во прилог;
- А4-хартија;
- Компјутер со Интернет-врска;
- Видеорепортажа од емисијата „Индекс“ на ХРТ https://youtu.be/vvib2VP_Ig4;
- Видео на УНИЦЕФ („Децата се повеќе од етикети“/“Children are more than labels”), 30 секунди.

Тек на наставната единица:

Внимателно прочитајте ги следните објаснувања и заедно во група одговорете на поставените прашања:

Имигранти се луѓе кои доаѓаат да живеат во некоја друга земја, во која не се родиле. Мигрантите се луѓе кои се селат заради различни причини. Да се мигрира значи да се одтисне од еден регион во друг или од една земја во друга.

Потоа можете да го пуштите видео примерот од емисијата Индекс на ХРТ за да ги поттикнете учениците на разговор: https://youtu.be/vvib2VP_Ig4

Прашања за дискусија:

- Што мислите, зошто луѓето заминуваат од едно место на друго? Во друго место, град, земја?
- Познавате ли неког кој отишол или дошол на сличен начин? Замислете дете кое доаѓа со родителите во нова земја, во нова заедница. Со кои потешкотии би можело да се соочи?
- Како можеме да му помогнеме на ова дете за да се чувствува добродојдено? Како можеме да помогнеме да има подобар успех?
- Како секој од нас би можел да се спријатели со тоа дете? Зошто би сакале да сте пријатели?

Мигранти се луѓе кои заради работа се селат во некоја друга земја. Многу од нив ги оставаат во својата земја своите семејства и им праќаат пари на своите семејства за да им помогнат. Често се раздвоени од своите семејства подолго време, понекогаш со години. Други пак се селат сезонски, на пример, заради работа во туризам или во земјоделство.

Но некои луѓе се отселуваат (заминуваат) и затоа што бегаат од војни, опасностни и од многу тешки и нечовечки услови за живеење. Понекогаш нивната земја е во војна и тие сакаат да се засолнат од војната заради сопствената сигурност и/или сигурноста на нивното семејство. Нив ги нарекуваме бегалци.

Се обидуваат да најдат сигурност во земја која не е во војна и која нуди похумани услови за живеење.

Но понекогаш тие мораат да патуваат во тајност и да се изложат на бројни опасности. Понекогаш мораат некое време да живеат во бегалски кампови. Таквиот живот не е секогаш сигурен ниту пријатен.

Во камповите често се живее во шатори или во мали колиби. Не е секогаш лесно да се дојде до храна или вода за пиење, струја. Исто така, луѓето кон нив не се секогаш љубезни и срдечни. кампови. Таквиот живот не е секогаш ситурен ниту пријатен.

Во камповите често се живее во шатори или мали колиби. Не е секогаш лесно да се дојде до храна или вода за пиење, струја. Исто така луѓето кон нив не се секогаш љубезни и срдечни.

- Можете ли да си замислите како би изгледал еден ден во бегалски камп за едно момче или девојче на ваша возраст? Што би ви недостасувало? Што би правеле и како би ви минувал денот? Што не би можеле да правите?

Работете во мала група. Пребарајте на Интернет и во медиумите каков е животот на децата во бегалски камп. Тоа што ќе го создадете споделете го со друга група деца во одделението или во училиштето. На пример, барајте на веб-страницата на: United Nations Refugee Agency (<http://www.unhcr.org/>). Ако има потреба, побарајте помош од наставникот/наставничката за да ви помогнат во уредувањето и начинот на прикажување на тоа што ќе го најдете. Напишете писмо на некоја многу важна личност, која може нешто да направи да им помогне на децата бегалци. Замолете ја да помогне и дајте ѝ предлог како може тоа да го направи.

За крај, на учениците може да им се пушти краткиот филм на УНИЦЕФ „*Децата се повеќе од етикети*“ и поттикнете ги самостојно, дома или на некој друг час да направат постер со наслов „Децата се деца!“, кој ќе може да го стават во училница или во некој друг простор во училиштето.

3. КОИ СЕ БЕГАЛЦИТЕ?

Возраст: 9-14 години

Цел: да се запознаат учениците со основните поими врзани за бегалците, да им се презентираат важни документи кои ги штитат човековите права на сите луѓе на планетата и да ги сензибилизира за моменталната ситуација низ која проаѓаат децата и младите ширум светот.

Исходи: разликуваат поими како што се бегалци и миграции, припишуваат важност на Универзалната декларација за човекови права, развиваат чувство на емпатија.

Траење: 1-2 училишни часа

Потребни материјали:

- А4 хартија
- Фломастери
- А3 Хартија
- Видео репортажа на УНИЦЕФ:
<https://youtu.be/YS791D17jn8>

Напомена: наведената репортажа има титл на хрватски јазик кој е потребно да се вклучи при пуштањето на клипот на YouTube, со кликање на „CC“.

Тек на наставната единица:

Поделете ги учениците во мали групи. На празен лист А4 хартија нека напишат што повеќе причини на кои можат да се сетат на прашањето зошто луѓето ги напуштаат своите куќи, држави, континенти.

Откако ќе ги завршат, поделете им хартија на која има две колони. Во првата колона учениците треба да ги наведат причините заради кои луѓето се отселуваат доброволно а во другата колона да ги наведат причините заради кои луѓето се отселуваат спротивно од нивната волја. Секоја група нека ги распореди причините кои претходно ги напишале на листовите во овие две категории. Откако ќе завршат, нека секоја група го обеси својот постер и нека го претстави на остатокот на одделението.

Во истите групи самостојно нека го дефинираат поимот бегалец. Нека секоја потоа ја претстави на другите својата дефиниција. Во дискусијата е потребно цело одделение да се договори околу една заедничка дефиниција.

Потоа поделете им на учениците копии од Универзалната декларација за човекови права и поттикнете ги да во неа најдат да членови кои се однесуваат на бегалци (овде особено се важни членовите 13 и 14).

Универзалната декларација за човекови права можете да ја најдете овде: <http://www.amos.org.mk/mak/covekovi/index.htm>

БЕГАЛЕЦ е лице од друга држава кое не се наоѓа во земјата од која има државјанство и заради основан страв од прогон заради својата раса, вера, национална припадност, припадност на одредена општествена група или политичко мислење, не може или заради тој страв не сака да се стави под заштита на таа земја. Бегалец е исто така лице без државјанство кое се наоѓа вон земјата на вообичаено престојување, а кое не може или заради основан страв не сака да се врати во таа земја. Тоа е заеднички назив за сите лица кои бараат и/или примаат некој вид на заштита.

Како завршна активност прикажете им ја на учениците видеорепортажата на УНИЦЕФ за сириското девојче Аја, која е бегалец. Откако ќе ја изгледате репортажата, која трае две и пол минути, кажете им на учениците да земат молив и хартија и да ѝ напишат писмо на Аја. Доколку работите со помали деца, можете да им кажете дека можат, исто така, да нацртаат наместо да пишуваат писмо. Важно е на учениците да им се даде доволно време и слобода креативно да се изразат.

هيا

ينا

نسجيل في

المدارس

الله
نور

4. СИТЕ НИЕ СМЕ ДЕЦА

Возраст: 11-18 години (помалите ученици можат да се изразуваат преку цртежи а текстовите можат да им се читаат)

Цел: Да се развива чувство на заедништво со сите човечки суштества и способност за емпатија кон бегалците

Резултати: да се препознаат сличностите и разликите на сите деца на светот, да се препознаат сличностите со девојчињата бегалци, да се развива способност за емпатија кон бегалците.

Траење: еден училишен час

Потребни материјали:

- А4 хартија
- Фломастери
- Листови А4 со сликите и приказните на девојките бегалци

Тек на наставната единица

На почетокот поделете ги учениците во парови и на секој пар дајте по 1 лист А4 хартија. Објаснете им дека нивна задача е во Веновите дијаграми да најдат сличности и разлики меѓусебе во паровите. По оваа активност нека некои од учениците ги прочитаат сличностите/разликите кои ги издвоиле.

Прашајте ги дали оваа задача им била тешка и дали помислиле дека би им било тешко со некој од одделението да најдат каква и да е сличност. Со разговор доведете ги до заклучок дека сите по нешто се разликуваме но и имаме многу заеднички нешта, многу сличности.

Сега, најавете им на учениците дека индивидуално ќе ја правите истата активност но со лице кое ќе го добијат на хартија. Поделете им на учениците еден од листовите со фотографија и приказна која ја прати фотографијата (материјалите превземете ги на интернет адресата: <http://jamiefrancis.com/blog/2013/11/17/syrian-refugees-school-girls-in-exile>, изберете приказни кои сметате дека се соодветни за возрастна на вашите ученици).

На задната страна на листовите учениците нека нацртаат **Венови дијаграми** и во нив нека ги запишуваат сличностите и разликите кои ќе ги препознааат во текстот кој го добиле.

Потоа објаснете им дека сите добиле приказна на едно девојче бегалец од Сирија.

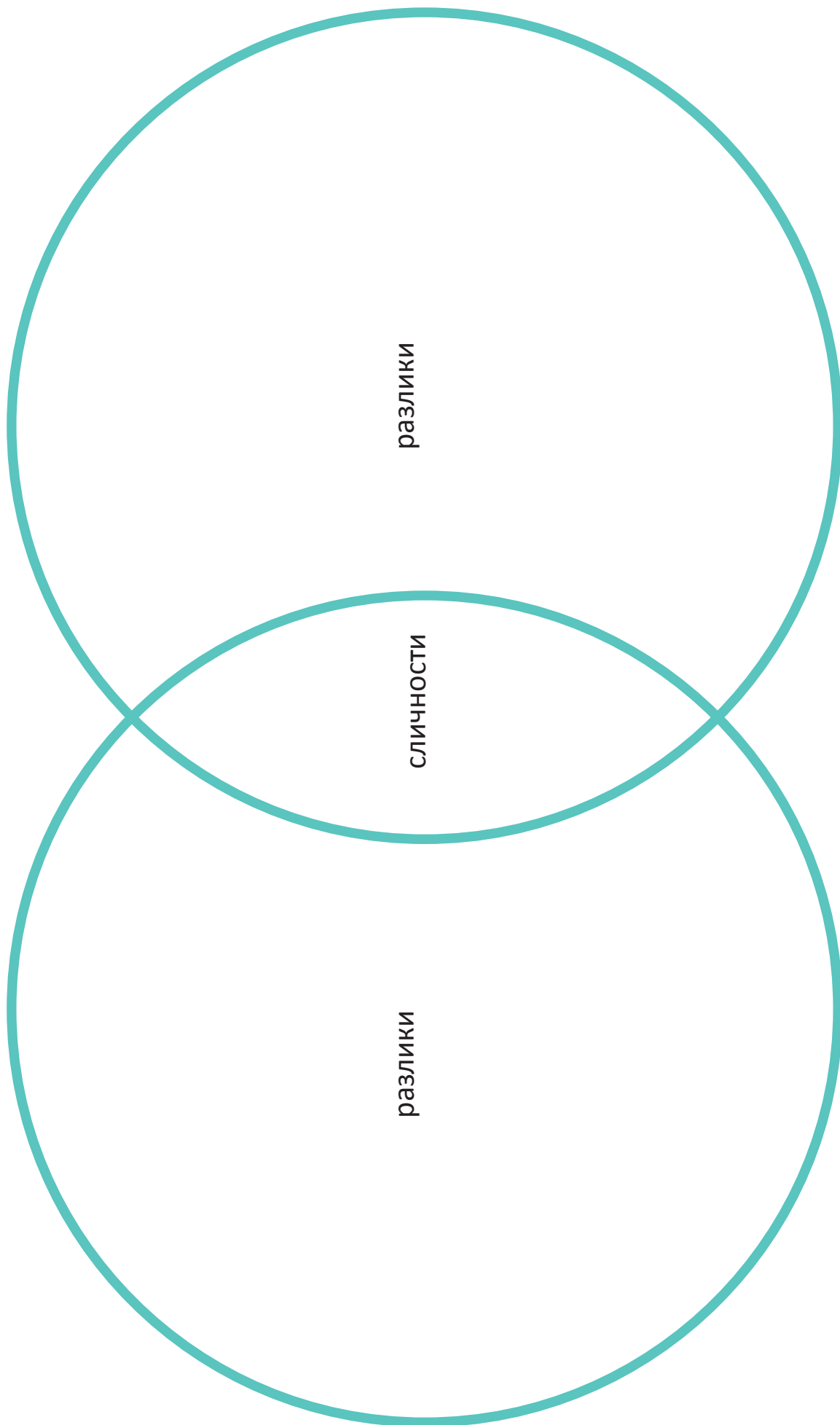
Прашајте ги дали се запознати со поимот бегалец/бегалци и бегалска криза.

Учениците нека ги прочитаат сличностите и разликите кои ги издвоиле, пред другите од одделението. Бидете спремни дека некои од учениците нема самостојно лесно да најдат сличности, а на вас е со разговор и/или примери од другите ученици да ги поттикнете да ги воочат следните сличности: дека сме човечки суштества, деца, сакаме да се дружиме со пријателите, го сакаме своето семејство, го сакаме својот град/земја, имаме планови и соништа кои сакаме да ги оствариме, се чувствуваме осамено/немоќно.

Со разговор поттикнете ги учениците да дојдат до заклучок дека секогаш треба да се трудиме да ја разбереме ситуацијата во која се наоѓа другата особа, да се ставиме во нејзина позиција, затоа што сите сме деца/луѓе и имаме свои желби, потреби, стравови, права. Поттикнете ги учениците да промислат како тие би можеле да им помогнат на децата на кои тоа им е потребно, во овој случај на бегалците и напишете ги предлозите на таблата.

Ако работите со повозрасни ученици ви предлагаме гледање на цртаниот филм кој објаснува како дошло до бегалската криза (The European Refugee Crisis and Syria Explained : на линкот <https://www.youtube.com/watch?v=RvOnXh3NN9w>).

РАБОТЕН ЛИСТ

РАБОТЕН ЛИСТ

Јас сум Азари и имам 14 години. Родена сум во Хомс во Сирија. Стигнавме во Јордан на 3.1.2013 година заради војната во Сирија. Многу сум тажна затоа што многу луѓе се убиени во мојата земја, а мене ми недостасуваат моите пријатели. Овде не сум среќна затоа што ги нема моите пријатели и роднини. Многумина настрадаа. Животот овде е тежок.

Јас сум Нор, имам 15 години. Сакам да сум лекарка и тоа хирург, затоа што тоа би било корисно за мојата земја и ми се чини дека е важно да работам нешто корисно. Во Јордан стигнавме во февруари 2013 година.

Јас сум Јуланар од Сирија. Најмногу ми недостасува мојата птица-милениче. Сакаше да пее, да лета во мојата соба. Ми недостасуваат пријателите и времињата кога се игравме и смеевме. Сакам да бидам инженерка или архитектка кога ќе пораснам. Сакам да ѝ помогнам на мојата земја повторно да се изгради. Имам 14 години.

Јас сум Даиана и имам 15 години. Потекнувам од окупираниот град Хомс. Многу ми недостасуваат мојот град, мојата улица, моите пријатели, моето училиште. Претходно многу време поминував со пријателите, учев, играв, се смеев. Не е лесно да се прости и никој тоа не може, освен ако не се потруди. Мојата желба е војната брзо да заврши и да можеме да се вратиме во Сирија и земјата повторно да се изгради и да биде силна. Сакам да им помагам на другите во учењето, сакам да сум учителка и така да ѝ помагам на својата земја. Овде стигнав во средината на 2012 година.

5. ПОИМИ

Возраст: 15-18 години.

Цел: да се запознаат учениците со поимите поврзани со бегалската криза.

Резултати: да се разберат и опишат основните поими поврзани со бегалската криза, да се разликува изнесувањето на факти и личното (субјективното) толкување, да се освестат личните предрасуди кога зборуваме за бегалската криза.

Траење: еден училишен час.

Потребни материјали:

- Хартија А4;
- Фломастери;
- Хартија А3.

Извор: <http://goo.gl/E8b6Qg>.

Тек на наставната единица :

Поделете ги учениците во четири групи и дајте им ги следните поими:

- Група 1: БЕГАЛЕЦ, БАРАТЕЛ НА АЗИЛ, АЗИЛАНТ И АЗИЛ
- Група 2: СУПСИДИЈАРНА ЗАШТИТА, ПРИВРЕМЕНА ЗАШТИТА, СТРАНЕЦ
- Група 3: СЕРИОЗНА НЕПРАВДА, NON-REFOULEMENT НАЧЕЛО (ЗАБРАНА ЗА ВРАЌАЊЕ)
- Група 4: ДАБЛИНСКА УРЕДБА, НЕРЕГУЛАРНИ ИМИГРАНТИ, МИГРАНТИ/МИГРАЦИИ
- Група 5: ПРЕСЕЛУВАЊЕ (промена на место на живеење, англ. resettlement), ПРЕМЕСТУВАЊЕ (релокација, англ. relocation)

Секоја група го претставува сопственото разбирање на поимите на кои работеле преку изработен плакат пред останатите групи.

Со учениците развијте дискусија поставувајќи ги следните прашања:

- Што не ми беше познато од порано?
- Што ме изненади?
- Тоа што не ми е јасно...
- Каде можеме да најдеме повеќе информации?
- Можам ли да забележам кога изнесувам факти (како овие поими дефинирани со закон) а кога мислење?
- Дали е тешко да се презентираат овие факти без да се додаде личен став за тие поими? Зошто?

РАБОТЕН ЛИСТ

ГРУПА 1

БЕГАЛЕЦ е лице кое не се наоѓа во земјата на своето државјанство и заради основан страв од прогон, заради својата раса, вера, националност, припадност кон одредена општествена група или политичко мислење, не може или не сака да се стави под заштита на таа земја. Бегалец е и лице без државјанство, кое се наоѓа вон земјата каде вообичаено престојува, а кое не може или заради основан страв не сака да се врати во таа земја. Тоа е заеднички назив за сите лица кои уживаат некој вид на заштита.

БАРАТЕЛИ НА АЗИЛ се лица кои со влегувањето во Република Македонија (или во некоја друга земја) поднесуваат барање за азил и за време на разгледување на барањето се наоѓаат во земјата. Лицата кои бараат азил главно се сместени во прифатилишта за баратели на азил – објекти кои се со колективно сместување (таков е на пример, во Визбегово, во близина на Скопје). Ако лицето што бара азил има сопствени средства со кои може да плати сместување или членови на семејство или пријатели кои би го примиле – тогаш може да престојува и таму, со претходно јавување до Министерството за внатрешни работи, кое е надлежно за постапката на барање азил. Барателите на азил немаат ограничување на правото на движење и можат да бидат сместени каде и да е на територијата на Р Македонија.

АЗИЛАНТ е лице бегалец на кое му е одобрен азил врз основа на одредба од Законот за азил.

АЗИЛ е давање на заштита и засолниште од страна на одредена држава на нејзината територија на лице кое ја напуштило својата држава заради оправдан страв од прогон, односно затоа што му/и се загрози основните човекови права. Азил нема и не може да се одобри врз темел на економски причини, туку исклучиво за политички причини. Бегалците имаат право на азил, додека мигрантите немаат.

ГРУПА 2

СУПСИДИЈАРНА ЗАШТИТА е заштита која се одобрува на странец/странкиња кој/која не ги исполнува условите за одобрување на азил, а за кој/која постојат оправдани причини кои укажуваат дека со враќањето во матичната земја може да се соочи со реален ризик да претрпи сериозна неправда.

ПРИВРЕМЕНА ЗАШТИТА се одобрува на лица кои во голем број доаѓаат во Р Македонија од земја во која заради војна (или слични состојби), општо насилство, внатрешни конфликти дошло до кршење на човековите права. Овој облик на заштита се одобрува заради неспремноста или неможноста на матичната држава да даде заштита и ако заради големиот број на лица не е можно ефикасно да се спроведе постапката за одобрување на азил, а во интерес на лицата кои бараат заштита.

СТРАНЕЦ е лице со државјанство на друга држава, а од перспектива на македонски државјани, лице кое нема македонско државјанство.

ГРУПА 3

СЕРИОЗНА НЕПРАВДА подразбира закана од смртна казна/убиство, мачење, нечовечно/понижувачко постапување или казнување и сериозна закана за животот заради произволно насилство, меѓународни или внатрешни оружени судири.

„NON-REFOULEMENT“ НАЧЕЛО (ЗАБРАНА ЗА ВРАЌАЊЕ) е темелно начело дефинирано со Конвенцијата за статусот на бегалците од 1951 година. Ги штити бегалците, кои ќе се најдат на територија вон нивната матична држава, од присилно враќање на подрачје каде постои веројатност дека ќе бидат прогонувани, мачени или убиени. Членот 33 на Конвенцијата гласи: Ниедна држава потписничка не смее да протера или да врати бегалец, на кој и да е начин, на подрачје каде што неговиот живот или слобода би биле загрози заради неговата раса, верска или национална припадност или заради припадност на одредена општествена група или заради политичко мислење.

РАБОТЕН ЛИСТ

ГРУПА 4

ДАБЛИНСКА РЕГУЛАТИВА е документ на Советот на Европската унија со кој е дефинирана надлежноста на земја-членка на ЕУ за постапката на барање на азил во земја-членка на ЕУ. Даблинската уредба го внесува поимот „споделување на товарот“ во заедничкиот систем на азил во ЕУ, што значи дека лицето кое ќе побара азил во една земја-членка, истото не може да го направи во друга земја-членка. Цел процес го поддржува ЕУРОДАК системот – база на податоци на ЕУ со отпечатоци од прсти на баратели на азил. Кога некој ќе побара азил, без оглед каде се наоѓа на територијата на ЕУ, неговите отпечатоци се внесуваат во системот на ЕУРОДАК, од каде што може да се види во која земја лицето првпат побарало азил.

НЕРЕГУЛАРНИ ИМИГРАНТИ се оние странци кои влегле во Р Македонија без исправни документи и кои немаат намера да бараат азил или некој друг облик на дозвола за престој. Вообичаен термин за такви лица е незаконски или илегални имигранти, но од перспективата на човековите права погрешно е некое лице да се нарекува илегално, односно незаконско. Ни едно лице не може да биде незаконско, незаконски можат да бидат неговите постапки и однесување. Лицата кои ќе се затекнат во незаконско преминување на границата или во илегален престој на територијата на РМ се сместуваат во прифатни центри за странци, кои се од затворен тип.

МИГРАНТ/МИГРАЦИИ - со поимот миграции означуваме физичко движење на луѓе од едно подрачје на друго, најчесто преку големи растојанија и/или во големи групи. За разлика од терминот бегалец, кој подразбира луѓе кои заради воени дејствија се протерани од својата држава, поимот мигранти се однесува на лица кои се одлучиле да се преселат на некое друго место заради желбата за подобар живот.

ГРУПА 5

ПРЕСЕЛУВАЊЕ (анг. resettlement) е процес на барање на азил од лице кое престојува во една земја а постапката на барање на азил се води во друга земја. Кога на тоа лице му е одобрен азил, тоа се сели од земјата во која престојувало во текот на трањето на постапката за одобрување на азил, во земја која му одобрила меѓународна заштита.

ПРЕМЕСТУВАЊЕ (релокација, анг. relocation) е процес на заедничкиот систем за азил на ЕУ, кој вклучува преместување на барателите на азил од една земја-членка на ЕУ во друга, со што другата земја-членка станува одговорна за постапката на барање на азил.

НА ДЕЦАТА БЕГАЛЦИ ТРЕБА ДА ИМ СЕ ОВОЗМОЖИ ШТО ПОСКОРО ВКЛУЧУВАЊЕ ВО ОБРАЗОВНИОТ ПРОЦЕС, КАКО И ДА ИМ СЕ ПРУЖИ СИГУРНОСТ.

**НА ДЕЦАТА БЕГАЛЦИ ТРЕБА
ДА ИМ СЕ ОВОЗМОЖИ ШТО
ПОСКОРО ВКЛУЧУВАЊЕ
ВО ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС
КАКО И ДА ИМ СЕ ПРУЖИ
СИГУРНОСТ.**

6. МИТОВИ И ФАКТИ

Возраст: 15-18 години

Цел: да им се помогне на учениците да ги препознаат и разобличат најчестите митови за бегалската криза, кои можат да се слушнат во медиумите и опкружувањето.

Резултати: да се препознаат митовите за бегалската криза, да се разберат и опишат фактите за бегалската криза, да се осветат личните предрасуди за бегалците и имигрантите.

Траење: 1 училишен час.

Потребни материјали:

- [Хартија А4](#)
- [Фломастери](#)
- [Хартија А3](#)

Тек на наставната единица:

На сидот во училищата залапете А3-хартија на која ќе пишува: „СЕ СОГЛАСУВАМ“, а на спротивниот сид залапете хартија на која ќе пишува: „НЕ СЕ СОГЛАСУВАМ“. Објаснете им на учениците дека ќе прочитаат одредени тврдења/изјави поврзани со бегалската криза и дека тие треба да размислат и да одлучат дали се согласуваат или не со одредениот исказ, и следствено да одат во тој дел од просторијата, зависно од тоа дали се согласуваат или не со даденото тврдење.

Откако ќе ја прочитате секоја изјава и учениците ќе се позиционираат, побарајте од неколку ученици од секоја група да го објаснат својот став, односно зошто (не) се согласуваат со одреденото тврдење.

Дајте им можност да ја променат својата позиција, откако ќе ги слушнат аргументите на другите. Потоа прочитајте го фактот поврзан со секоја изјава и откако ќе го слушнат, повторно овозможете им, ако сакаат, да ја сменат својата позиција.

Важно е неутрално да ги прифатите сите мислења, со парафразирање на исказаното да се „исчисти“ јазикот од навредливи зборови и, доколку е потребно, повикавајте се на правилата за комуникација на училиште.

Потоа развијте дискусија со помош на следните прашања:

- Како ги оформувате своите мислења? Врз основа на кои информации? Од кого и каде сте ги слушнале тие информации?
- Како инаку формираме мислење за нешто? Се обидуваме ли да ги дознаеме сите информации или често формираме мислење слушајќи ги другите?
- Сте ги знаеле ли овие факти? Дали можеби ве изненадија?
- Дали мислите дека би можеле да истражите уште факти за бегалската криза за дополнително да го дооформите своето мислење?
- Каде можат да се најдат сите информации?
- Што мислите, зошто луѓето прават вакви митови?
- Дали ви се познати некои други митови? На пример, за младите луѓе („младите се мрзеливи“, за кинескиот сид („се гледа од Месечината“), за „биковите напаѓаат на црвена боја“ (биковите не разликуваат бои, реагираат на емоциите на борецот со бикови) и сл.
- Колку е тешко да се разбијат митовите кога се еднаш формирани и прифатени од поголемиот број луѓе? Зошто?

РАБОТЕН ЛИСТ

МИТ 1: Барателите на азил имаат поголеми права и подобар живот од нас.

Барателите на азил имаат многу помал опсег на права од македонските државјани. Додека престојуваат во Македонија на барателите на азил им е осигурано групно сместување во прифатилиште за баратели на азил и основни услови за живот: три оброци на ден, облека, основни средства за хигиена, итна медицинска помош и лечење на болести кои мораат да се третираат, бесплатна правна помош, хуманитарна помош, слобода на вероисповед и верско воспитување на децата итн. Право на работа имаат само по година дена откако поднеле барање за азил, ако по истекот на тоа време не добиле одговор на нивното барање. Живеењето со непознати луѓе со кои делите мала соба, со минимални права и финансиски средства, не може да се сметаат за достоинствени услови за живот. Сигурноста, приватноста на семејството се некои од работите на кои барателите на азил најчесто се жалат дека им недостасуваат.

МИТ 2: Барателите на азил се лажговци кои сакаат да го искористат нашето добредојте.

Барателите на азил се лица кои биле присилени да ги напуштат своите домови заради опасност за сопствениот живот и сигурност. Да се избега од својот дом, да се дојде во непозната земја и да се добие азил не е лесно и едноставно. За некој да добие азил треба да помине низ одредена процедура (ја спроведуваат Министерството за внатрешни работи и управните судови) која се спроведува со многу детални испитувања на идентитетот, причините за бегство и неможноста за враќање во матичната земја. Барателите на азил се надеваат на сигурни и достоинствени услови за живот и сакаат да продолжат со својот живот во нова средина, очекувајќи исти можности како секој од нас.

МИТ 3: Барателите на азил овде се илегално.

Секој барател на азил има пријавен престој и документ со кој го докажува својот идентитет. Некои од барателите на азил влегле во државава без (исправни) документи, меѓутоа со поднесување на барањето за азил до Министерството за внатрешни работи, нивниот статус станува легален и тие стекнуваат право на престој на територијата на Р Македонија. Прв чекор што мора да го направи лицето кое сака да бара азил е на граничниот премин или во полициска станица да ја искаже својата намера за барање азил. Потоа почнува сложената постапка за испитување на втемеленоста на барањето, од страна на службениците на Министерството за внатрешни работи.

МИТ 4: Барателите на азил ќе ни ги земаат нашите работни места.

Барателите на азил имаат право на работа дури после година дена откако го предале своето барање за азил и ако во тој рок не добиле решение дали азилот им е одобрен или не. Дури и во моментот кога ќе се стекнат со право на работа тие сè уште не го остваруваат тоа право под еднакви услови како македонските државјани, туку како странци. Бројот на такви случаи кои успеваат да се вработат во Р Македонија е многу мал и практично не може ни да се направи статистика. Со оглед на тоа дека најчесто тие лица и не го зборуваат македонскиот јазик, шансите да се вработат се многу мали.

МИТ 5: Барателите на азил во Македонија носат нови заразни болести.

Тоа не е вистина, здравствената заштита на барателите на азил детално е регулирана со Законот за азил. Со тие документи е пропишано дека со самото доаѓање во прифатилиштето за баратели на азил, барателите поминуваат лекарски преглед, а во случаи да доаѓаат од земји кои се ризични по ова прашање, минуваат низ дополнителни прегледи и надзор.

МИТ 6: Барателите на азил добиваат голема финансиска поддршка .

Во Р. Македонија барателите на азил, засега, не добиваат паричен надомест. Во други земји каде овие права се малку подобро законски регулирани, барателите на азил добиваат симболична финансиска поддршка (на пр. во Р Хрватска тие добиваат 100 куни, околу 800 денари месечно и тоа не сите, туку само оние баратели на азил без парични сретсва и баратели на азил чии животни трошоци не се осигурани на друг начин и оние кои не се во работен однос. Тој однос се утврдува во износ од 15-13% од износот на социјалната помош која ја добиваат хрватските граѓани.)

МИТ 7: Барателите на азил мораат да се прилагодат на нашата култура на живот.

Секој има право на слободен избор на начин на живот и култура сè додека не ги загрозува тие права на друг. Важно е секој, па така и барателите на азил, да имаат право на одржување, развој и искажување на сопствената култура, јавно искажување на сопствениот културен идентитет и зачувување на традицијата. Културата не е лесно да се заборава, ниту е лесно човек да се прилагоди на некоја друга, различна култура, а особено не за така кусо време додека барателите на азил се во прифатилиштето.

РАБОТЕН ЛИСТ

МИТ 8: Барателите на азил ја загрозуваат нашата безбедност (одат во групи и не го зборуваат нашиот јазик).

Тоа не е вистина, барателите на азил според безбедносните показатели од МВР не придонеле за поголеми казнени прекршоци во оние средини во кои живеат и според тие показатели не може да се заклучи дека станува збор за објективно втемелен страв за сигурноста, туку за исклучително субјективен. Освен тоа, на барателите на азил, со сместувањето во прифатилиште, им се земаат отисоци од прстите и се води сметка за безбедноста за сите граѓани на РМ. Најчесто искажан страв кон барателите на азил е фактот дека тие се движат во групи. Но причината за тоа е многу едноставна – на тој начин тие се чувствуваат посигурни, со оглед на тоа дека не го зборуваат македонскиот јазик и не се доволно запознати со општеството и со околината во која се нашле. Многумина од нив сакаат да го научат јазикот од добри луѓе и институции и така побрзо да се прилагодат.

МИТ 9: Барателите на азил ќе ја преплават Македонија и ќе го уништат нашиот јазик и вера.

Барателите на азил во Македонија прават една маргинализирана и малцинска група, која на кој и да е начин не ги загрозува македонскиот или другите јазици, ниту верата на нејзините граѓани. Повеќето од нив сака да го научи македонски јазик за да може да комуницира со граѓаните на Република Македонија, да се вработат и да станат рамноправни граѓани на македонското општество. Уставот на Република Македонија им обезбедува слобода на вероисповед, а важно е да се нагласи дека меѓу барателите на азил има припадници од сите религии, како и атеисти.

МИТ 10: прво треба да се погрижиме за своите а потоа за другите.

„Да се реши да не им се помогне на оние кои бараат засолниште во нашата заедница е многу слично на одлуката на капетан на брод да не ги земе бродоломците од морето, затоа што му се брза“ (Хуго Гроциус, Hugo Grotius). Значаен број Македонци, Албанци, Турци и др. во претходниот систем, и особено изминативе години на транзиција и конфликти, барале азил и/или засолниште или оделе на печалба во други земји. Таквото искуство би требало меѓу „нас“ граѓаните на Македонија да предизвика солидарност со барателите на азил и разбирање за нивните животни ситуации.

МИТ 11: Азилот е за животни.

Азилот е заштита со која се остварува одредбата на Уставот на Република Македонија за давање заштита и згрижување на бегалците во Р Македонија. Во

вистинска смисла – правото на азил означува одбрана на човечката личност од закани и опасности. Зборот азил потекнува од грчкиот јазик, значи засолниште, прибежиште, заштита. Корените на правото на азил можат да се најдат кај голем број народи од Антиката, вклучувајќи ги Египќаните, Грците и Евреите. Тие народи го сметале тоа за своја верска обврска и не им ускратувале азил дури ни на криминалците или лицата обвинети за злосторства, штитејќи ги на тој начин, до одредена граница, од законски последици. Содржајно, азил значи давање на засолниште и во таа смисла поимот се користи и кога заслониште им се дава и на напуштени животни.

МИТ 12: Кои се тие и зошто се овде?

Барателите на азил одат во друга земја да бараат засолниште од причини што во нивните матични земји им е загрозен животот, односно чувствуваат оправдан страв од прогон заради својата раса, вера и верски убедувања, националност, припадност кон одредена општествена заедница или заради политичко мислење.

МИТ 13: Барателите на азил се сиромашни

Кога некое лице бега пред нешто или неког кој му го загрозува животот, не ни помислува на пари, накит, лаптоп или на некои други вредни предмети кои би можел да ги поседува, туку бега за да го спаси животот. Некои поединци успеваат да земат нешто од материјалните добра со нив, но некои не. Така што не можеме да обопштуваме. Иако малубројни, помеѓу барателите на азил во РМ постоеле случаи на оние кои доаѓаат од богати семејства, кои финансиски ги помагале да го продолжат својот живот во Македонија.

МИТ 14: Сите бегалци доаѓаат во Европа

Повеќе од 80% од 59 милиони бегалци ширум светот остануваат во близина на својата матична земја. Од една страна, се надеваат на можност за брзо враќање во своите домови, а од друга страна, немаат средства да бегаат подалеку. Најголем број на бегалци од воените зони на Сирија и Ирак се наоѓаат во соседните земји – на Блискиот Исток. Канцеларијата на високиот комесар на ООН за бегалци (УНХЦР) моментално проценува дека бројот на сириски бегалци во соседните земји е околу 4, 08 милиони. Само 348 000 барања за азил се поднесени во Европа.

Извори:

- <http://www.cms.hr/hr/azil-i-integracijske-politike/mitovi-o-azilantima-i-traziteljima-azila>

- <http://www.dw.com/en/dispelling-myths-about-refugees/a-18680503>

извори:

- www.unhcr.org
- www.unicef.org
- www.cms.hr
- <http://www.cms.hr/hr/azi1-i-integracijske-politike/mitovi-o-azilantima-i-traziteljima-azila>
- <http://www.dw.com/en/dispelling-myths-about-refugees/a-18680503>
- www.hrt.hr
- <http://jamiemfrancis.com/blog/2013/11/17/syrian-refugees-school-girls-in-exile>
- <http://learningtogive.org/teachers/>
- UNICEF Youtube channel: <https://www.youtube.com/channel/UCZceliiH710Lw4t4HcvKKjw>

Бегалците од страшните настани на Блискиот Исток овие денови ги потресуваат сознанијата и совеста на сите граѓани. Тие се многу на број и сиромашни, бараат засолниште и место за сигурно живеење. Многу од нив се жени и деца на сите возрасти, кои тажно мораа да ги напуштат своите домови и да тргнат по светот во потрага по среќа и мирна опстојба. Тоа се елементи на правата на секој човек, кои се изразени во Универзалната декларација за човековите права. Овој документ на ООН од 1948 година претставуваше прва заедничка изјава на сите луѓе со добра волја по двете страшни големи војни дека треба да се сменат погледите и однесувањето на луѓето. Со Декларацијата започна нова етапа на живеењето на Земјата, зашто дотогаш луѓето главно беа нерамноправни и желбите и потребите на мнозинството човечки суштества не беа сметани дека треба да бидат исполнувани. Оттогаш до денес, па натаму во иднината, ние луѓето живееме со свест за овие права и мора совесно да ја исполнуваме основната должност да ги браниме овие права за нас, како и да ги исполнуваме условите овие права да ги има секој жител на нашата планета.

Првата детска амбасада на светот Меѓаши благородно им помага на децата да го осознаат светот во којшто живеат, им помага на децата да ги реализираат своите права и потреби и воспоставува врски меѓу деца од сите краишта и народи со цел да се сакаат и почитуваат и да настапуваат заедно во решавањето на сложените прашања на нивната опстојба, растење и соработка. Денес за нашите најмлади тоа се и проблемите кои пред нивните очи ги имаат децата и луѓето бегалци од воените зони.

Дејноста на Детската амбасада Меѓаши, покрај непосредното вклучување во помагањето на бегалците, исто така е и етичкото и мировното образование со книгата „Сите сме деца на овој свет“, за нашите млади да бидат упатени во тие тешки проблеми, да разберат што им се случува на младите во тој страшен егзодус и да се поткрене тензијата на емпатија за тешкотиите и страдањата на бегалците, посебно на младите бегалци, нивните врсници. Како во многу случаи досега, тоа ќе значи помош кај нашите млади, како и во целата наша заедница, да се развие чувството на солидарност со страдалниците и да се покренат акции за помагање во нивните животни и морални прашања. Децата треба да имаат разбирање за сите деца.

Д-р Кирил Темков,
професор по Етика

Ziviler Friedensdienst
Civil Peace Service

Federal Ministry
for Economic Cooperation
and Development

